

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Університет прикладних наук (Литва)
Інститут транспорту та телекомунікацій (Латвія)
«1 грудня 1918 р.» Університет Альба Юлія (Румунія)
Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Луцький національний технічний університет
Одеський національний економічний університет
Сумський державний університет
АТ «Сенс Банк»

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VI Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2024 р.

Полтава
2024

УДК 336.7 (06)

М.34

Редакційна колегія:

Степова О.В., д.т.н., професор, проректор з наукової роботи; Онищенко С.В., д.е.н., професор, директор Навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права; Єгоричева С.Б., д.е.н., професор; Птащенко Л.О., д.е.н., професор; Дмитренко А.В., д.е.н., доцент; Свистун Л.А., к.е.н., доцент; Маслій О.А., к.е.н., доцент; Худолій Ю.С., к.е.н., доцент; Глушко А.Д., к.е.н., доцент; Вовченко О.С., к.е.н., доцент.

М.34 **Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи:**
Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 27 листопада 2024 р.
Полтава: НУПП, 2024. 164 с.

ISBN 978-966-616-184-3

У збірнику матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції представлено широкий спектр питань, пов'язаних із розвитком фінансового ринку України в сучасних умовах. Дослідження авторів охоплюють теоретичні та практичні аспекти функціонування фінансового сектору, зокрема: аналіз світового досвіду та його адаптацію до українських реалій; забезпечення стабільності та безпеки фінансового ринку; тенденції розвитку грошово-кредитного ринку та їх вплив на економіку; ефективні методи управління фінансами підприємств; гармонізацію національної системи обліку, аудиту та оподаткування з європейськими стандартами.

Участь у конференції взяли науковці та практики з Польщі, Литви, Латвії, Румунії, Естонії та різних міст України: Вінниці, Києва, Луцька, Львова, Мелітополя, Одеси, Сум.

Призначений для фахівців фінансового ринку, працівників фінансової сфери, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 336.7 (06)

ISBN 978-966-616-184-3

© Національний університет «Полтавська політехніка» імені Юрія Кондратюка

*Дмитренко Алла Василівна,
доктор економічних наук, доцент
Бородай Антоніна Віталіївна, Рильцева Маргарита Леонідівна, студентки
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)*

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

Фінансовий ринок України неможливо уявити без використання цифрових технологій, таких як мобільні додатки, інформаційні технології, електронні засоби проведення платежів, онлайн-перекази та управління рахунками. Сучасний розвиток фінансового ринку характеризується посиленням цифровізації послуг та технологізації операційних процесів фінансових посередників. Динамічний розвиток цифрових технологій на фінансовому ринку сприяв формуванню відповідного категорійного апарату, одним з найбільш популярних термінів є «FinTech». Це поняття розглядається науковцями по-різному: як FinTech інновації, FinTech послуги, FinTech бізнес модель, FinTech галузь та FinTech технологія. Багатоаспектність поняття «FinTech» призвела до значних відмінностей у його визначенні в науковій літературі. Одним з найпоширеніших підходів є розгляд FinTech як інновації, що найбільш близьке до поняття «фінансові інновації». FinTech інновації завжди є технологічними, тоді як фінансові інновації не завжди пов'язані з адаптацією певних інформаційних технологій до фінансового ринку. Технологічними інноваціями, що забезпечили розвиток FinTech, є технології розподіленого доступу (блокчейн), штучний інтелект, аналітика великих даних (Big Data), інтерфейси програмування додатків, хмарні технології, біометрія тощо. Наприклад, Коваленко В. розглядає FinTech як взаємозв'язок двох основних компонентів: інновацій та нових бізнес-моделей надання послуг на фінансовому ринку[1]. Як технологію FinTech розглядає Волосович С., яка вважає, що це інноваційна технологія, яка використовується фінансовими установами та державою для задоволення потреб споживачів фінансових та адміністративних послуг в умовах розвитку економіки країни[2]. Павленко Л. вважає, що у широкому розумінні FinTech означає сферу фінансової системи економіки, що об'єднує компанії, які використовують новітні розробки для надання якісніших послуг на фінансовому ринку, а у вузькому – це самі компанії, що належать до даної галузі[3]. Як послугу FinTech розглядає Цирулик С., який вважає, що це послуги, які надаються фінансово-технологічними компаніями за допомогою спеціального програмного забезпечення та зосереджені на задоволенні фінансових потреб клієнтів, пропонуючи їм ефективні, зручні, автоматичні й прозорі онлайн-продукти порівняно з класичними фінансовими послугами [4].

У світі виділяють два основні етапи впливу цифрових технологій на розвиток фінансового ринку. Перший етап почався після світової фінансової кризи 2008 року, коли банки змушені були адаптуватися до нового світу. Регулятори посилили вимоги до капіталу, управління ризиками і виконання процедур KYC (процедура ідентифікації клієнтів «Знай Свого Клієнта») та AML (процедура протидії відмиванню грошей). Водночас, Інтернет став поширеним явищем, з'явилися та набули популярності смартфони і мобільні додатки, а також соціальні мережі. Такі технологічні компанії, як Amazon, Facebook, Google, Apple та Microsoft, розробили інноваційні продукти і послуги, що сформували нові стандарти якості, швидкості та зручності для споживачів. Другий етап – це сучасний період, який характеризується світовою нестабільністю, зокрема пандемією COVID-19 та війнами. Ці обставини продемонстрували стрімкий злет обсягів електронної комерції й попиту на онлайн-продукти на фінансовому ринку. Наприклад, у Європейському Союзі кількість користувачів фінтех-застосунків щотижня зростає приблизно на 70% через необхідність соціального дистанціювання і зручність цифрових рішень. В Україні цифрові технології також демонструють високу динаміку розвитку, стимулюючи зростання кількості та обсягів безготівкових операцій, які відкривають нові можливості для інтенсивного розвитку ринку фінансових інновацій.

Відповідно до статистики НБУ, 9 з 10 операцій в Україні є безготівковими. Популярність швидких онлайн-кредитів зросла завдяки можливості оформлення позики 24/7 та нижчим вимогам до скорингу. Відповідно, це призвело до зростання конкуренції серед компаній у цьому сегменті. Найменш розвиненими нішами залишаються краудфандинг та сервіси з порівняння фінансових послуг. Фінансування створення фінтех-компаній здебільшого відбувається за рахунок власних коштів (66%). Частка ангельських інвестицій зменшилася до 2%, а венчурних фондів – до 3% у 2021 році. Більшість фінтех-компаній не планують залучати додаткові інвестиції, окрім приватних інвесторів і венчурних компаній. 65% українських фінтех-компаній орієнтуються виключно на вітчизняний ринок. Серед закордонних ринків найбільш популярними є країни Європи (23%) та США (8%). Найбільш розповсюдженими технологіями серед фінтех-компаній є API, чат-боти та штучний інтелект. Популярність блокчейну та криптовалют в Україні зростає, країна посідає перше місце за кількістю володіння криптовалютою. У 2021 році в Україні ухвалено закон «Про платіжні послуги», що запроваджує Open Banking. НБУ започаткував створення ринкового об'єднання Ukrainian Open Banking API Hub. Протягом 2021-2022 років ринок поповнився п'ятьма новими фінтех-компаніями [5].

Основою для розвитку цифрових технологій є сприятливе середовище та доступність інфраструктури. Ухвалення закону «Про віртуальні активи» у 2022 році легалізує віртуальні активи. Повноцінний запуск PayPal в Україні дозволяє надсилати та отримувати міжнародні Р2Р-платежі. Цифрові послуги доступні простіше та швидше через Інтернет, забезпечуючи більше вибору продуктів та послуг. Технологія дозволяє фінтех-компаніям збирати більше інформації про клієнтів, пропонуючи персоналізовані послуги. Однак, використання цифрових технологій несе певні ризики, пов'язані з кібербезпекою та захистом особистих даних. Україна має амбітні плани щодо цифровізації, частка цифрової економіки у ВВП повинна зрости до 65% до 2030 року [6]. Цей розвиток допоможе стимулювати економічне зростання та інтеграцію України у глобальну цифрову економіку.

Література

1. Коваленко В. В. Розвиток FinTech: загрози та перспективи для банків України. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 4(09). С. 127–133.
2. Волосович С. В. Домінанти технологічних інновацій у фінансовій сфері. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 33(1). С. 15–22.
3. Павленко Л. І. Фінансові технології: розвиток і регулювання. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 1193–1200.
4. Цирулик С. В. Тенденції розвитку FinTech послуг на світовому та вітчизняному ринках фінансових послуг. *Бізнесінформ*. 2018. № 10.
5. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.
6. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>.
7. Onyshchenko, S., Yanko, A., Hlushko, A., Maslii, O. (2023). Economic cybersecurity of business in Ukraine: strategic directions and implementation mechanism. *Economic and cyber security*. Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 30–58. doi: <https://doi.org/10.15587/978-617-7319-98-5.ch2>

УДК 336.14:001.891

Белов Олександр Віталійович,
кандидат економічних наук
ІСЕІ (Україна)

Свистун Людмила Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ЕНДАВМЕНТНІ ФОНДИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНЕ ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ В УКРАЇНІ

Ендавмент (англ. endowment) – фінансовий фонд, який створюють спонсори для неприбуткових організацій з метою фінансової підтримки їх діяльності. Отриманий дохід спрямовується на цілі визначені надавачем ендавменту. Це один з потужних джерел фінансування науково-технічної діяльності університетів світу. Наскільки він потужний нам дає уявлення співставлення даних таблиць 1 і 2. Іншими словами обсяг ендавменту 6 найбільших університетів США перевищує весь річний номінальний ВВП України за цей же період, а також ще багатьох країн світу.

Таблиця 1

Обсяги ендавментів за 2023 рік найбільших шести приватних університетів США

Заклад	Штат	Обсяг ендавменту (млн доларів США за 2023 фінансовий рік)
Гарвардський університет	Массачусетс	49 495
Ельський університет	Коннектикут	40 747
Стенфордський університет	Каліфорнія	36 495
Прінстонський університет	Нью-Джерсі	34 059
Массачусетський технологічний інститут	Массачусетс	23 453
Університет Пенсільванії	Пенсильванія	20 963
Всього		205 212

Джерело: «U.S. and Canadian 2023 NCSE Participating Institutions Listed by Fiscal Year 2023 Endowment Market Value, Change in Market Value from FY22 to FY23, and FY23 Endowment Market Values Per Full-time Equivalent Student» (XLSX). National Association of College and University Business Officers (NACUBO). February 15, 2024. Archived from the original on May 23, 2024. Retrieved May 23, 2024.